

Argumente juridice pentru respingerea prevederilor plx 166/2025 referitoare la sancționarea cu închisoare a preoților care exercită profesia fără aprobarea cultului lor

Domnule Președinte,

Doamnă/Domnule Deputat,

Subsemnatul, Mihai-Silviu Chirilă, absolvent al Facultății de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” din Iași, promoția 1999, și al anului pregătitor (echivalentul de atunci al masterului), promoția 2001, și al Facultății de Drept „Simeon Bărnuțiu” Sibiu, promoția 2021, respectuos vă aduc la cunoștință câteva considerente personale de ordin teologic și juridic pentru care consider că două dintre cele trei articole din plx 166/2025 nu ar trebui aprobate de către Camera Deputaților.

1. Modificarea art. 23 alin (4) din legea nr. 489/2006 contravine Codului Penal

În varianta propusă și adoptată de către Senatul României, Patriarhia Română a introdus expresia „ori monahale”, în așa fel încât articolul de lege să prevadă că: „Exercitarea fără drept a atribuțiilor de preot, pastor, rabin, imam, ofician de cult sau a altor funcții clericale ori monahale stabilite de către culte, potrivit prevederilor statutare sau regulamentelor proprii, constituie infracțiune și se pedepsește potrivit Codului Penal”.

Trimiterea din plx este la art. 348 din Codul Penal intitulat „Exercitarea fără drept a unei profesii sau activități”: „Exercitarea fără drept a unei profesii sau activități pentru care legea cere autorizație ori exercitarea acestora în alte condiții decât cele legale, dacă legea specială prevede că săvârșirea unor astfel de fapte se sancționează potrivit legii penale, se pedepsește cu închisoarea de la 3 luni la un an sau cu amendă”.

În doctrină și jurisprudență, termenul „activități” se referă la activități legate de profesiile pentru care trebuie acreditare: activități de contabil, de avocat, de medic etc.

În propunerea legislativă din plx 166/2025 se vorbește despre „funcții clericale ori monahale”, fără a se specifica la ce fel de funcții clericale se face referire. Astfel, nu se știe dacă această expresie „funcții clericale” se referă, în cazul cultului Biserica Ortodoxă Română, de exemplu, la funcția de diacon sau ierarh, care nu au fost trecute în categoriile specificate nominal sau dacă se referă la activități care nu cad sub incidența legii penale. În avizul său favorabil, Consiliul Legislativ a sesizat această formulare vagă a propunerii legislative și faptul că, prin aceasta, expresia „preot” din propunere contravine jurisprudenței CCR, care vede în acest termen toate treptele ierarhice ale unui cult, și restrânge conținutul strict la cultul ortodox și, în opinia mea, strict la statutul de preot ca una dintre cele trei trepte ierarhice bisericești, celelalte două fiind de ierarh și diacon.

În plus, expresia „funcții monahale” intră în directă contradicție cu Codul Penal, care prevede împiedicarea exercitării unor profesii sau activități specifice acelor profesii. Cum expresia nu se poate referi la preoții monahi, pentru că pentru preoți s-au făcut referire în înșiruirea de funcții prezentate nominal anterior, rezultă că ea se referă la anumite stări călugărești: monah, protosinghel, arhimandrit etc. Or, monahismul este o vocație, **nu este o profesie sau o activitate în sensul legii penale**, este o activitate spirituală desfășurată într-adevăr în cadrul Bisericii, dar fără a îndeplini condițiile unei profesii, fără a fi remunerată, fără a fi recunoscută ca profesie. Incriminarea unui monah prin această lege penală nu s-ar deosebi cu nimic de incriminarea unui cetățean oarecare pentru că joacă fotbal pe un stadion fără a avea acordul unui club de fotbal, de exemplu.

2. Propunerea este discriminatorie

În enumerarea profesiilor pentru care se cere aplicarea legii penale se ține seama doar de o singură treaptă a ierarhiei bisericești ortodoxe (și probabil și a altor culte), nu și de celelalte două. De exemplu, aplicând legea așa cum a fost amendată prin plx 166/2025, în Biserica Ortodoxă sunt excluși de la răspunderea față de legea penală ierarhii, mitropoliții, patriarhii, dar și diaconii. Totodată, modificarea prevede o expresie vagă, nedeterminată „alte funcții clericale”, care, pe de o parte, face inutilă enumerarea nominală a profesiei de preot, pe de partea cealaltă, nu explică exact care sunt aceste „alte funcții clericale”, lăsând loc unui arbitrar care contravine preciziei pe care trebuie să o aibă legea penală.

3. Propunerea ignoră jurisprudența CEDO

Această modificare de lege penală trebuia să țină seama de jurisprudența CEDO stabilită chiar în spețe în care România a pierdut la Curtea europeană. Astfel, în speța *Tothpal & Szabo versus România (2019)* **Curtea Europeană a statuat că acolo unde comunitatea îl recunoaște pe oficiantul demis/caterisit de către conducerea cultului ca fiind preotul/oficiantul ei, legea nu are dreptul să se poziționeze de partea conducerii unui cult pentru a persecuta o grupare dizidentă a sa, iar oficiantul respectiv nu poate fi subiectul legii penale, atât timp cât el este considerat ca fiind preotul acelei grupări dizidente, care, în conformitate cu Legea nr. 489/2006, are dreptul de a se ruga în calitate de grupare religioasă.**

Diferite instanțe din România, tribunale și curți de apel, au aplicat deja această jurisprudență CEDO și au achitat de răspundere penală oficanți pe care grupările lor religioase i-au dorit să continue să slujească.

Din această perspectivă, **fundamentarea acestor propuneri legislative pe problemele disciplinare pe care conducerea Bisericii Ortodoxe Române (care a propus extinderea sancțiunilor penale și la cinul monahal!!!) și le-a creat prin impunerea unui stil dictatorial de conducere a cultului este**

flagrant în contradicție cu decizia CEDO din cazul Tothpal & Szabo (2019), care este obligatorie pentru statul român.

Era de așteptat ca modificarea legii să prevadă în mod expres cerințele jurisprudenței CEDO și să statueze că legea penală se aplică doar în situațiile în care clericul demis/caterisit nu are susținerea unui grup religios care îl consideră oficiantul său. Mai precis, legea trebuia să prevadă că sancțiunea penală se aplice strict în cazurile în care un cetățean exercită un oficiu religios fără a fi fost consacrat de cultul respectiv sau în cazul în care nu are în spate o comunitate care să îl considere oficiantul ei.

4. Încalcă principiile penale ale proporționalității și al nediscriminării

Aplicarea principiului autonomiei cultelor în raport cu statul la cerința cultelor ca statul să se implice în sancționarea penală a celor ce exercită profesia de preot conduce la realități juridice care încalcă principiile generale după care funcționează legea penală.

Astfel, art. 158 din Statutul BOR, precizează că **instanțele civile nu au dreptul să controleze hotărârile judecătorești ale instanțelor de judecată bisericească. În cazul aplicării unei astfel de interdicții, ar trebui să rezulte și că legea penală nu are nicio obligație de a pune în aplicare o decizie judecătorească bisericească asupra căreia nu are niciun control. În caz contrar, adică în cazul în care ne aflăm, legea penală este chemată să pună în executare penală o hotărâre judecătorească bisericească, indiferent dacă aceasta a respectat sau nu principiile generale ale dreptului sau propriile legi bisericești. În felul acesta, legea penală poate susține și aplica abuzurile de toate felurile săvârșite de cei ce controlează tribunalele bisericești, exact ceea ce CEDO a cerut să se evite.**

Dreptul penal este guvernat de mai multe principii generale, două dintre ele fiind principiul proporționalității și principiul nediscriminării.

Principiul proporționalității este acel principiu general de drept penal conform

căruia legiuitorul are obligația de a adopta o măsură adecvată unei anumite infracțiuni, așa încât să reprime în mod cât mai apropiat de faptele propriu-zise săvârșite de infractor comportamentul său antisocial.

Principiul nediscriminării în penal înseamnă că toate persoanele, indiferent de rasa, etnia, religia, sexul, orientarea sexuală **sau alte caracteristici** trebuie tratate egal în fața legii. Aceasta înseamnă că nu trebuie să existe diferențe de tratament penal bazate pe aceste caracteristici.

Legiuitorul are obligația, conform principiului proporționalității, să se asigure că reprimarea unei fapte penale se face „în mod cât mai apropiat de faptele propriu-zise săvârșite de infractor în comportamentul său antisocial”. **Pentru a exista o apreciere cât mai corectă a faptelor săvârșite de un cleric demis/caterisit, ar trebui ca acele fapte să fie cât mai corect cercetate și interpretate. Atât timp cât instanțele civile nu au dreptul să controleze hotărârile judecătorești bisericești, instanța penală nu va fi niciodată în poziția de a înțelege dacă preotul propus spre condamnare penală este vinovat sau nu de vreo faptă reală sau este victima unui abuz pe care instanța penală este chemată să îl pună în executare.** Condamnarea unui preot pentru că nu a respectat o decizie de demitere/caterisire, fără a se putea verifica, prin mijloacele instanțelor civile, dacă acea decizie este sau nu corectă sub aspect formal, adică al aplicării corecte a legii bisericești, poate conduce la aprobarea și susținerea unui abuz, pe care preotul respectiv l-a suferit deja din partea autorităților bisericești. Aderarea la un cult religios nu înseamnă abandonarea drepturilor fundamentale ale omului de către membrul acelui cult, iar dacă preotul are obligația să se supună unei jurisdicții bisericești, **instanțele penale nu ar trebui obligate să se pronunțe în spețe pe care nu le pot cerceta cu toate instrumentele cercetării penale.**

În toate celelalte profesii pe care art. 348 CP le protejează împotriva exercitării fără drept **practicanții profesiilor respective au posibilitatea de a contesta în fața instanțelor civile validitatea eliminării lor din funcție.** În cultul ortodox, clericii nu au acest drept, ceea ce, raportat la legea penală, reprezintă o discriminare a clericilor față de ceilalți practicanți ai profesiilor apărute de către legea penală. Instanțele penale nu pot verifica dacă preoții au fost caterisiți în mod corect sau nu, potrivit propriului drept bisericesc, sau dacă sunt victime ale unui abuz din partea conducerii cultului religios din care fac parte. Neputând verifica justetea eliminării lor din profesie, instanțele penale sunt puse în situația

de a pune în executare o decizie bisericească, care ar putea fi rezultatul unui abuz.

Oferim un exemplu în acest sens, petrecut în cultul Biserica Ortodoxă Română, care, după cum reiese din expunerea de motive, invocă „numeroase incidente” cu preoți care au continuat să profeseze după ce au fost demși/caterisiți. În anul 2016, episcopii Bisericii Ortodoxe Române au participat la un sinod la care au semnat niște documente contrare doctrinei dogmatice ale cultului ortodox. În aceste condiții, unii preoți au refuzat să se mai roage la slujbe pentru acei episcopi.

Dreptul bisericesc le oferă preoților libertatea de a refuza să se mai roage pentru episcopi care promovează în mod public învățături contrare dogmei ortodoxe, conform canoanelor (legilor bisericești) 31 apostolic, 15 I-II Constantinopol și 3 al sinodului 3 ecumenic. Deci, în această situație, preotul ortodox are dreptul de a nu se mai ruga pentru episcopul său, iar canonul 15 I-II îi impune episcopului interdicția de a-l demite/caterisi pe preot pentru că nu se mai roagă pentru el la slujbe în situația în care episcopul e eretic. De asemenea, preotul are dreptul de a înceta să se mai roage pentru episcop înainte ca episcopul să fie judecat pentru faptele sale, ca o măsură preventivă de încurajare și protejare a conștiinței morale și dogmatice ortodoxe a preotului și comunității sale.

Încălcând cu bună știință legea bisericească proprie, episcopii din Biserica Ortodoxă Română i-au demis/caterisit pe preoții care nu se mai rugau pentru ei (nu îi mai pomeneau la slujbă), sub acuzația de schismă, deși canonul 15 I-II prevede clar că preotul care nu îl mai pomenește la slujbe pe episcop pentru că acesta este eretic nu face schismă, ci este apărător al Bisericii contra schismei.

În procesele de caterisire a acestor preoți, **episcopii și-au judecat cauza proprie**, deoarece, conform *Regulamentului autorităților canonice disciplinare și al instanțelor de judecată al Bisericii Ortodoxe Române***[1]** consistoriul bisericesc funcționează din încredințarea ierarhului (art. 52, 2), membrii consistoriului se aleg la propunerea ierarhului (art. 52, 3), numirea membrilor consistoriului și a președintelui se face de către ierarh (art. 52, 4), hotărârea se trimite chiriarhului spre aprobare, modificare sau respingere (art. 132, 2).

Prin aceasta, **episcopii au încălcat canonul 1o7 Cartagina, care prevede că episcopul nu are dreptul să își judece propria cauză**. Mai mult, episcopii au

participat și la căile de atac, din sinodul mitropolitan și patriarhal, unde sunt membri, și unde ceilalți judecători sunt vinovați de aceeași greșală dogmatică ca și ei (pentru că au participat toți la acel sinod din 2016).

În apărarea lor, preoții au avut dreptul de a se apăra singuri sau de a apela la avocați bisericești. Avocații bisericești sunt preoți care sunt confirmați de decizia Chiriarhului, adică **sunt numiți și îi sunt datorii cu ascultare deplină episcopului care este parte în proces** (art. 125, 1).

Articolul 1, alin. 2) din *Regulamentul* mai sus invocat spune că **autoritățile canonice și disciplinare în Biserica Ortodoxă Română sunt episcopul și sinodul episcopilor, iar alin. 2 că consistoriile bisericești fac cercetarea bisericească, nefiind de fapt instanțe de judecată în adevăratul sens al cuvântului, ci doar organe de cercetare disciplinară care propun soluții spre judecata adevăratei autorități bisericești, care sunt episcopii.**

Episcopii, judecându-și propria cauză, au emis hotărâri de caterisire abuzive contra preoților, care nu au greșit cu nimic față de legea bisericească, ci doar au exercitat un drept conferit de această lege de a nu se mai ruga pentru un episcop eretic, înainte ca acesta să fie cercetat pentru erezia sa, cum permite canonul 15 I-II.

Conform legislației bisericești și mai ales practicii bisericești, aceste caterisiri sunt nule de drept, deoarece legea bisericească (canonul 15 I-II) impune în mod clar interdicția episcopilor de a-i sancționa. Neexistând de drept o caterisire, acești preoți au fost liberi să își continue activitatea preotească.

În aceste condiții, de încălcare flagrantă a propriei legislații bisericești, autoritățile bisericești sesizează organele de cercetare penală pentru a sancționa niște preoți nedreptățiți de o hotărâre bisericească abuzivă. **Fără dreptul de a apela la o cercetare juridică reală a faptelor lor, fără nicio vină, preoții sunt supuși judecății penale doar în temeiul unei legi care nu a fost bine alcătuită și care a fost sancționată de către CEDO.**

Singurul caz de preot care a încetat să se mai roage pentru episcopul său pentru că acesta este eretic și a fost deferit justiției penale după ce a fost caterisit abuziv de către mitropolitul Teofan Savu este cel al preotului Ioan Ungureanu, de la parohia „Schimbarea la Față a Domnului”, din Schit Orășeni, Comuna Cristești, Județul Botoșani. Instanțele penale l-au achitat pe preot exact în temeiul

jurisprudenței CEDO. Abuzul comis de mitropolitul Moldovei și Bucovinei a mers până într-acolo încât nu numai că l-a sancționat pe preot, dar a persecutat și o întreagă parohie ortodoxă, pentru că a îndrăznit să se alinieze poziției ortodoxe a preotului.

Faptul că s-a pronunțat o decizie CEDO contra a două culte protestante din România înseamnă că și în alte culte se întâmplă astfel de abuzuri.

În instanțele de judecată, avocații Patriarhiei Române fac caz de autonomia bisericească. O relație corectă între stat și culte, în temeiul respectării autonomiei, ar trebui să impună cultelor imposibilitatea apelării la instanțele civile sau penale pentru a realiza efectele juridice ale unor decizii bisericești judecătorești asupra cărora instanțele nu au niciun control. În consecință, **cultul ortodox sau alte culte care au prevederi similare, ar trebui obligate fie să accepte un control juridic civil al deciziilor bisericești, strict sub aspectul formal al aplicării corecte a propriilor legi bisericești, fie să li se interzică accesul în instanțele civile și penale pentru a solicita punerea în aplicare a unor decizii judecătorești bisericești asupra cărora justiția civilă nu se poate pronunța.** Un model despre cum justiția civilă se poate implica în soluționarea unei decizii bisericești fără a afecta în vreun fel aspectul teologico-dogmatic al judecății bisericești, în care statul nu are dreptul să intervină, îl reprezintă sentința pronunțată în cazul preotului Metro Repo, din Finlanda, caterisit de către autoritățile bisericești, pe motiv că ar fi agresat o credincioasă. Controlând strict aspectele procedurale, instanțele civile finlandeze au constatat că vinovăția lui Metro Repo nu a fost demonstrată concludent, motiv pentru care a anulat decizia de caterisire.

Dacă nu se iau în calcul aceste aspecte foarte delicate, în încercarea de a realiza obiectul juridic al infracțiunii, respectiv protejarea relațiilor sociale ce decurg din exercitarea profesiei de preot, se pierde din vedere faptul că nu trebuie pus accentul doar pe persoanele care ar putea fi prejudiciate de participarea la slujbele unui fals oficiant, ci și prejudicierea oficiantului însuși, în condițiile în care legea penală pune în aplicare o hotărâre de caterisire. Spre exemplu, dacă cel mai mare medic din România ar fi demis și i s-ar mai interzice să practice meseria, fără ca acesta să poată contesta decizia Colegiul Medicilor care l-a demis, iar acesta și-ar continua activitatea și ar salva vieți și ar fi ulterior încarcerat pentru că exercită profesia fără drept, cine ar fi prejudiciat sub aspectul obiectului juridic al faptei? Din fericire, medicul are șansa pe care cel

mai bun preot din România nu ar putea să o aibă: dreptul de a-și demonstra nevinovăția în fața unor instanțe obiective, neutre și profesioniste.

5. Neconcordanța cu legea cultelor și Codul Penal a modificării art. 44

O ultimă obiecție este față de propunerea ca celor ce „desfășoară activități religioase” în cadrul asociațiilor religioase să li se aplice art. 348 CP. Articolul este foarte confuz, folosind expresii de genul „personalul care desfășoară activități religioase în cadrul unei asociații religioase”, fără a se arăta ce înseamnă acest lucru. Dacă un membru al asociației se roagă, el, tehnic, desfășoară o activitate religioasă. Cum poate aceasta să intre sub incidența legii care interzice exercitarea profesiei fără drept?

De asemenea, interdicția aplicată exercitării unor activități religioase, orice o fi însemnând asta, pentru credincioșii altor structuri religioase din România pare o formulare extrem de confuză. Ce înseamnă acest lucru? Că dacă eu doresc să desfășor activitatea religioasă de a mă ruga la o asociație religioasă fără a fi membru al acesteia, îmi este interzis prin lege? Prin această prevedere, legislatorul pare a dori să legisleze în interiorul relațiilor din interiorul unei asociații religioase într-o manieră care îi depășește competența. Confuzia articolului a fost semnalată de altfel și de Consiliul Legislativ, care a considerat că textul trebuie schimbat.

Articolul este și în contradicție cu art. 44 (2), al legii cultelor: „Asociațiilor religioase li se aplică în mod corespunzător și prevederile art. 10 alin. (2) și ale art. 15, 16 și 28”, unde nu se face nicio referire la faptul că li se aplică și art. 23 (4), cel referitor la exercitarea fără drept a profesiei. Iar dacă în articolul modificat se spune că este interzisă exercitarea fără drept a activităților religioase în cadrul asociațiilor religioase, ce trebuie înțeles de aici: are această interdicție un caracter penal sau nu? Intră ea sub incidența art. 23 (4)? Dacă da, de ce nu a fost modificat și art. 44 (2), ca să prevadă aceasta?

Dacă asociațiile religioase sunt protejate sub aspect penal contra exercitării fără drept a profesiei, de ce nu se aplică același tratament și sub aspectul împiedicării exercitării libertății religioase, prevăzută și pedepsită de art. 381 CP, unde sunt

protejați doar membrii cultelor recunoscute de către stat?

Pentru toate aceste considerente, vă solicit să respingeți cele două propuneri de modificare a legii cultelor asupra cărora am formulat obiecții. *De lege ferenda*, vă solicit să inițiați un proiect de modificare a legii în vederea adaptării ei la cerințele jurisprudenței CEDO, așa cum am arătat-o în argumentarea mea, și a rezolvării inadvertenței dintre solicitarea intervenției legii penale pentru a pune în aplicare o hotărâre bisericească judecătorească pe care organele penale nu o pot controla sub aspectul legalității și respectării normelor de drept bisericesc și precizarea incompetenței instanțelor din România de a controla juridic hotărârile judecătorești bisericești.

03.06.2025

Domnului Președinte al Camerei Deputaților

Doamnelor și Domnilor Deputați ai Camerei Deputaților

[1] Ediția 2015. Prevederile sunt la fel în edițiile mai noi, dar numerotarea articolelor ar putea fi diferită.